

MUZEJ NARONA* Muzeološki program

VIŠNJA ZGAGA □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

IM 33 (3-4) 2002.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME
Nova hrvatska muzejska arhitektura
New Croatian Museum Architecture

sl.1 Augsteum - rimski hram posvećen carskom kultu

POVIJESNI PREGLED

Situacija. Sporadična arheološka istraživanja vode se na lokalitetu Narona (selo Vid kod Metkovića) već od početaka dvadesetog stoljeća. Splitski Arheološki muzej preuzeo je sa svojim stručnim timom ingerenciju nad istraživanjima, nadzorom, zaštitom i prezentacijom nalaza tako da je već 1968. godine tadašnji ravnatelj muzeja Nenad Cambi započeo prva sistematske arheološka istraživanja, a sadašnji ravnatelj Emilio Marin ih je nastavio u razdoblju od 1988. do 2000. godine. Arheološkim nalazima uspjela se dokumentirati povijest tog naselja od helenističkog emporija iz 2. st. pr. Kr., rimskog procvata grada, kasnoantičkog razdoblja, te doba kršćanstva i seobe naroda.

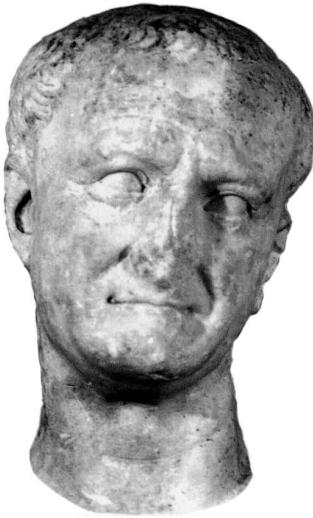
Zbog velikog arheološkog značaja selo Vid (Narona) ima svojstvo spomenika kulture, zaštićeno je prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara 1971. godine te se upisuje u Registar nepokretnih spomenika kulture Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu spomeni-

ka kulture, Konzervatorskog odjela Split, pod brojem 496.

Zona zaštite. Zaštićeno područje omeđeno je granicama: na istočnoj strani rječicom Norin, te od Norinskog mosta cestom Vid-Prud do starih gradskih bedema, sjeverna strana ide starim gradskom bedemima do župne crkve obuhvaćajući crkvu, odatle do Erešove kule, zatim preko Križa do rječice Norin uključujući lokalitete Erešove bare i Crkvene bare u prostoru koji omeđuje rječica Norin na istoku.

Značaj Narone. Narona je jedan od važnijih antičkih gradova na istočnoj obali Jadrana koji je neprekidno živio gotovo osam stoljeća; Narona je danas jedan od najpoznatijih arheoloških lokaliteta u Hrvatskoj, a prema važnosti i iznimnosti nalaza i jedan od važnih lokaliteta svjetske antičke arheologije.

Arheološkom baštinom Narone bavili su se strani i naši znanstvenici i istraživači: Frane Bulić, Mihovil Abramić, Ivan Marović, Jean Marcade, Geza Alfoeldy, Nenad

sl.2 Skulptura glave cara Vespazijana otkrivena tijekom istraživanja 1978 .g. Skulptura se nalazi u Arheološkoj zbirci u Vidu.

sl.3 Glava Livije, Ashmolean Museum, Oxford

Mramornu Livijinu glavu pronašao je u Naroni 1878. g. Sir Arthur Evans.

sl.4 Merkurova glava, Ashmolean Museum, Oxford

Cambi, Julijan Medini, Radomir Jurić, Frane Buškariol i Emilio Marin.

Arheološka zbirka Narone. "Arheološka zbirka Narona u Vidu, arheološki lokalitet Narona" službeni je naziv jedne od 11 zbirki Arheološkog muzeja Split. U prostoru prizemlja škole i dječjeg vrtića u Vidu izložena je građa vezana uz arheološka istraživanja različitih lokaliteta Narone. U kronološkom slijedu obrađuju se određene sadržajne cjeline i prezentiraju nalazi vezani uz pojedine lokalitete.

Od 1220 predmeta koliko se vodi u Knjizi ulaska inventirano je 817 (podatak iz Registra 1998. i Revizije 1999.), a na izložbi je prezentirano oko 700 primjeraka.

Dosta mujejske neobrađene građe čuva se u prostorima čuvaonica, a dio se, dakako, nalazi i u Arheološkom muzeju u Splitu.

Uz taj izložbeni prostor Arheološki muzej koristi i radnu prostorija s čuvaonicom, jednu manju čuvaonicu, te sanitarni čvor.

Arheološki nalazi i nalazišta. Prostor naselja Vid (Narona) može se prema arheološkim nalazima i lokalitetima, odnosno prema djelima visokog umjetničkog standarda graditeljstva, skulpture, slikarstva i mozaika, te sitnih predmeta vrlo visoko valorizirati.

Brojne arheološke nalaze s lokaliteta Narona možemo podijeliti u dvije osnovne grupe; nepokretni i pokretne, te nalaze arhitekture i arheološke predmete.

Od nepokretnih nalaza do sada su istraženi:

- starokršćanska bazilika na mjestu crkvice sv. Vida
- gradski bedemi u Gornjem gradu
- rimske forum
- starokršćanska bazilika Bare
- rimska villa rustica Bare
- gradski bedemi u donjem gradu (djelomično istraženo)
- naselje koje je prethodilo rimskoj Naroni (ispod razine Foruma - djelomično istraženo)
- Augusteum - Forum - Akropola
- starokršćanska bazilika na trasi vodovoda (djelomično istražena)
- villa rustica uz bedeme Gornjega grada (djelomično istražena)

Radi se dakle o spomenicima arhitekture od kojih su neki istraženi i prezentirani "in situ", a o nekim istraži-

vanje tek slijedi. Treba svakako naglasiti da je prilikom svih navedenih arheoloških istraživanja nađen i velik broj predmeta (točni podaci još uvjek nepoznati), od kojih naglašavamo neke markantne cjeline, na primjer:

- ulomci kamenog i crkvenog namještaja starokršćanske crkve
- arhitektónski ulomci rimske arhitekture
- ostava Urbicae zlatnoga bizantskog novca i nakita (južni dio Foruma)
- nalazi keramike, stakla, novca (s lokaliteta ex-trase vodovoda)
- kasnoantički i gotski grobovi (1994)
- galerija statua julijevsko-klaudijevske dinastije (Augsteum).

Mnogo je i slučajnih nalaza, a za neke predmete se zna da su otuđeni i da su izvan naše zemlje.

Vrijedni su i nalazi koji su potkraj prošlog i već početkom ovog stoljeća završili u inozemnim zbirkama i muzejima. To se prije svega odnosi na Portret Livije, Merkurove biste i brončane figurine jelena (donacija A. Evansa) iz Ashmolean Museum u Oxfordu, i gotske kacige koje se čuvaju u Kunsthistorisches Museumu u Beču.

Od hrvatskih muzeja grada se nalazi u splitskom Arheološkome muzeju, zadarskom Arheološkom muzeju, a izuzetno vrijedan mramorni torzo Tiberija(?) i statua žene bez glave nalaze se u obližnjem mjestu, u Opuzenu.

U najvišu spomeničku kategoriju spadaju i nalazi "ostave Urbicae", zlatnoga bizantskog novca i nakita (rijetki su nalazi u svijetu koji imaju mogućnost tako direktnе datacije, 62 kom. novca), nalazi istočno-gotskih lučnih fibula s tzv. Gotske nekropole i svakako 16 kamenih skulptura julijevsko-klaudijevske dinastije.

No izuzetno i spektakularno otkriće koje je pokrenulo ideju o gradnji arheološkog muzeja kao muzeja na lokalitetu (site-museum) jest nalaz rimske skulpture i arhitekture na mjestu Forum/Augsteum.

sl.5 Nalaz antičkih statua u Augsteumu 1996. god.

sl.6 Crno - bijeli podni mozaik otkriven je na Zapadnom rubu Foruma tijekom istraživanja 1951. g.

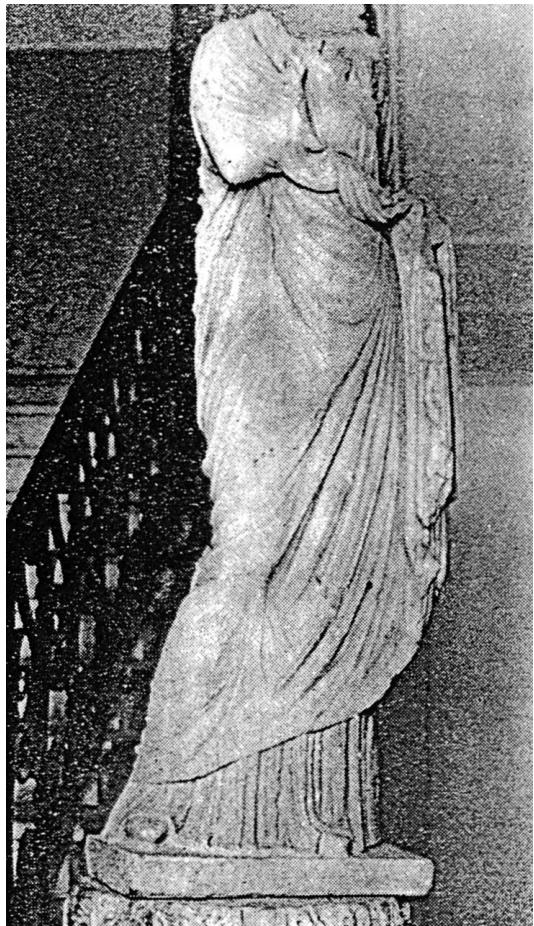
SITE-MUSEUM (arheološki parkovi): hrvatska situacija. Prostor Hrvatske je zbog specifičnih povijesnih uvjeta izuzetno bogat arheološkim lokalitetima (nalazišta) i arheološkom gradom (nalazima). Naši najstariji muzeji i gradnja prvih muzejskih zgrada usko je povezana upravo su razvojem arheologije.

Prezentacija arheološkog lokaliteta i nalaza na istome mjestu novija je pojava u praksi prikazivanja arheološke baštine. Pedesetih godina ovog stoljeća UNESCO donosi i posebnu preporuku koja naglašava važnost i potrebu osnivanja muzeja na samom arheološkom nalazištu. Ovakav tip muzeja naziva se site-museum, najbliže našim terminima "arheološki park" ako se radi o arheološkoj građi. Takva promjena pristupa nalazu i nalazištu ima uporište u muzeološkoj teoriji prema kojoj se nastoji, u što je moguće većoj mjeri, prezentirati nalaze "in situ", dakle ne lišavati ih autentičnih ambijentata nastanka. Štoviše, razradom takva pristupa šire se i teme muzejske prezentacije. One mogu obuhvaćati i sadržaje iz domene istraživanja i tijeka arheoloških istraživanja, programe i tehnike konzervacije i rekonstrukcije i dr.

Poznatiji pod nazivom "arheološki parkovi" ti muzeji na otvorenom uglavnom se ograničavaju na prezentaciju dvaju sadržaja: arhitekture ili pak arhitekture i zbirke predmeta nađene na tom lokalitetu.

sl.7 a/b Torzo imperatora Tiberija?,
Opuzen; Statua žene, Opuzen

Navodimo neke primjere: lokalitet Aquae lasae (Varaždinske toplice), gdje je godinama skrbio zagrebački Arheološki muzej, izlaže djelomično građu u Zavičajnome muzeju Varaždinske toplice i u zagrebačkom Arheološkome muzeju. Taj muzej brine i za arheološki park Andautonia (Ščitarjevo), rimske grad čija se građa također nalazi u muzeju. Antički i starokršćanski grad Salona prezentira svoje nalaze u zgradama Arheološkog muzeja u Splitu (koji je i nastao iz potrebe čuvanja i prezentiranja tih nalaza), a na samom lokalitetu, na Manastirinama, već je Frane Bulić sagradio zgradu tzv. "Tusculum" za potrebe arheologa i njihova istraživačkog rada. Danas je u toj zgradi memorialna zbirka don Bulića, ali i radna soba kustosa, priručna biblioteka, crtačko-arhitektonski odjel i čuvaonica spomenika. Na značajnom arheološkom lokalitetu Nin (Aenona) već je 1910. godine don Luka Jelić osnovao zbirku kamenih spomenika s tog nalazišta, a na istarskom lokalitetu u Nesactiumu (Vizače) prezentirana je arhitektura i manja zbirka arheoloških nalaza, dok se najznačajniji nalaze u Arheološkome muzeju Istre koji brine o lokalitetu.

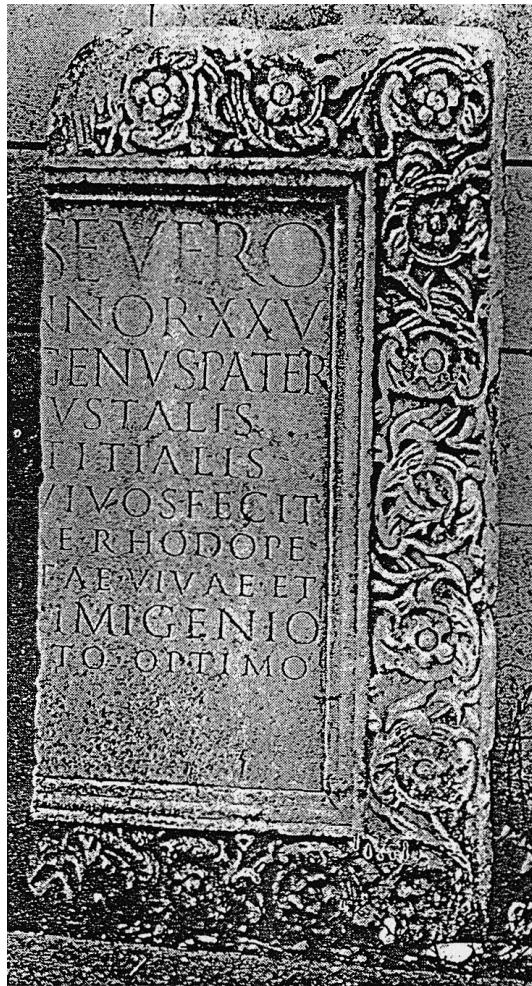
U situacijama kad je prezentirana samo arhitektura kao što su npr. Veli Brijuni, rimski ljetnikovac u uvali Verige ili bizantski kastrum na istoimenom otoku, osjeća se velika potreba za cijelovitijom i sadržajnijom prezentacijom i interpretacijom lokaliteta.

Osim takvog pristupa, danas već i u našoj zemlji s pravom govorimo i o relativno novim pojmovima kao što su "urbana arheologija" i "pejzažna arheologija". Ne samo da je već 1995. godine održano u Međunarodnom istraživačkom centru za arheologiju, "Brijuni" u Medulinu savjetovanje "Urbana i pejzažna arheologija", već su dva urbanističko-arhitektonska natječaja grada Osijeka i Siska prihvatile urbanistička rješenja koja respektiraju arheološka nalazišta i njihovu prezentaciju "in situ".

Pristup idejnom arhitektonskom rješenju Muzeja Narona treba, dakle, uključivati prezentaciju najznačajnijeg lokaliteta "in situ", suvremeno prezentirati ostale zbirke predmeta s lokaliteta te strogo respektirati sliku naselja.

MUZEJ NARONA. Najznačajniji nalaz oko kojeg se formira muzej je prostor antičkoga hrama s nalazima rimske skulpture.

Opis. Taj nalaz po svojoj monumentalnosti, okolnostima nalaza i vrijednosti spada u najvišu kategoriju i pretpostaviti je da će znanstvenom obradom koja je u tijeku i prezentacijom predloženom ovim projektom dobiti zaslужeno, svjetsko značenje.

sl 8 a/b Prednja i bočna strana are,
Opuzen

Naime, tijekom višegodišnjih istraživanja (poglavitno 1995. i 1996.) u Naroni na lokalitetu "Plaćaševe štale", na spoju Donjeg i Gornjeg grada pronađeno je 16 kamenih skulptura iz 1. i 2. st. poslije Kr. Pretpostavlja se da su skulpture bile dio hrama sagrađenog oko 10. god. 1. st. pr. Krista koji je služio carskom rimskom kultu (Augusteum).

Opis skulptura. Mramorne statue julijevsko-klaudijske dinastije su dekaptirane i u većem broju nadnaravne veličine. Predstavljale su careve, pripadnike carske obitelji i ugledne predstavnike gradske aristokracije. Pretpostavlja se da su skulpture namjerno pobacane, zasute žbukom i zemljom, a da su im glave prethodno odrubljene (pokidane) tijekom ili krajem 4. st. Ne može se utvrditi da li su glave potpuno uništene, jer postoje one ranije nađene s ovog lokaliteta koje (očito?) pripadaju ovoj grupi (glava cara Vespazijana, nađena prije dvadesetak godina, izložena je danas u Arheološkoj zbirci u Vidu, a glava carice Livije, pronađena prije stotinjak godina danas je u Oxfordu). Također su tijekom istraživanja u hramu pronađeni ulomci glava ovih stauta. Jedna, za koju se pretpostavlja da predstavlja Germanika, pripada samom vrhu antičke skulpture.

Opis hrama. Hram se nalazio u središnjoj poziciji foruma. Sačuvano je popločenje pred ulazom u hram, ulazni prag hrama, zidovi hrama u visini od 1-3m, sa žbukanim pločama koje imitiraju mramor i kaneliranim ugaonim pilonima. Pod hrama izrađen je u mozaiku (bijeli s crnom bordurom), Uzduž hramskih zidova protezao se parapet (tribina) visine oko jedan metar koji je funkcionirao kao postament za hramske kipove. U hramu su bili i zavjetni natpisi koji označavaju privatni kult. Dva zavjetna postamenta indiciraju prikaz božice Venere iz sredine 2. stoljeća. Život hrama je nasilno prekinut tijekom ili krajem 4. stoljeća.

Opis foruma. Ustanovljene su dimenzije foruma 38 m (I-Z), i 55 m (S-J) s pozadinom (prva terasa Gornjega grada) na kojoj se nalaze dvije apsidalne građevine.

sl.9 a/b Stalni postav Arheološke zbirke Narona, Vid, Metković

PRIJEDLOG FUNKCIONALNIH CJELINA MUZEJSKOG PROGRAMA.

Ovaj mujejski program nastoji na optimalan način povezati i unaprijediti sadašnju razinu čuvanja, prezentacije i interpretacije mujejske građe s prijedlogom zaštite prostora antičkoga hrama-Augusteuma.

Lokacija muzeja:

1. prostor stare škole (cca 170 m²)
2. dio Foruma - Augsteum - Gornje njive - ex-kuća Plečaš (cca 800 m² površina čestice)

Program obuhvaća rješavanje 4 mujeološke cjeline:

- Izložbeni prostor
- Informacijsko-komunikacijski prostor
- Radni prostor - Uredski prostor
- Mujejska čuvaonica, preparatorska-konzervatorska radionica

Projektni zadatak obuhvaća prijedlog adaptacije prostora stare škole (dosadašnji izložbeni, skladišni i radni prostor) u prostor mujejskih čuvaonica i preparatorsko-konzervatorske radionice (D), kao i arhitektonsko rješenje nove mujejske zgrade (A+B+C).

A/ IZLOŽBENI PROSTOR. Izgradnjom mujejskog objekta na samom lokalitetu Augsteuma - Ex Plečaševe štale i dio rimskog Foruma integrirala bi se prezentacija prostora hrama s nalazima rimske skulpture, izložba (postav) ostalih najznačajnijih nalaza s lokaliteta (građa iz sadašnje zbirke u prostoru škole kao i ona iz

Arheološkog muzeja Split, a i ostalih muzeja).

Osim izložbenog dijela, koji dakle jedan dio građe prezentira "in situ", a drugi kao klasičan mujeološki postav, ovdje bi trebalo projektirati i prostor za povremene izložbe.

Izložbeni prostor predviđa 3 cjeline:

A-1.- središnja izložbena dvorana je prezentacija "in situ" nalaza rimskog hrama-Augusteuma i skulptura, a prema mujeološkoj koncepciji "uspon i pad jednog carstva", autora E. Marina

A-2.- stalni postav lokaliteta Narone s najznačajnijom građom: kontinuitet života od gotovo osam stoljeća s posebnim naglaskom na visoke umjetničke domete arheološke građe

A-3.- prostor za povremene izložbe (izložbe prate rezultate budućih arheoloških istraživanja, ili gostujuće izložbe iz drugih muzeja).

Prva i druga cjelina zahtjevaju posebnu mujeološku razradu.

Treba osigurati siguran prostor opremljen protupožarnim, alarmnim i klima uređajima; u stalnom postavu preporučena temperatura je 19-20°C, relativna vlažnost 50-60 posto, uz eliminaciju direktnе sunčeve svjetlosti. Valja osigurati logičnu organizaciju kretanja i što kraću komunikaciju od ulaza do izložbenih prostorija. Posebnu pozornost treba obratiti rješavanju mikroklimatskih uvjeta u izloženom prostoru 1.

Treba postojati izravna veza s ulazom u muzej. Prostor je javne namjene, dostupan širokoj publici.

Normalan stupanj sigurnosti.

B/ INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKI DIO

- parkirališni prostor
- glavni ulaz, garderoba, recepcija
- prostor za vodičku službu (po lokalitetu i muzeju)
- mujejska prodavaonica
- kafeterija
- sanitarni čvor
- apartman (2) za goste-istraživače muzeja. Ovaj prostor treba imati vlastitu ulazno-izlaznu komunikaciju.

Posebno treba organizirati prostor za cjelovite informacije o spomenicima šireg prostora lokaliteta koji su do sada istraženi ili djelomično istraženi. Predlaže se display karte područja Narone s označenim lokalitetima.

Prostor (B) je javne namjene, dostupan širokoj publici. Normalan stupanj sigurnosti.

Prostori javne namjene, izložbeni i informacijsko-komunikacijski mogu zauzimati 50-80 posto ukupno izgrađene površine.

Suvremena mujeološka praksa preporuča da se javni

sl.10 a/b Dvije čuvaonice u Arheološkoj zbirci Narona sa nalazima arheoloških istraživanja.

prostori muzeja artikuliraju prema načelima fleksibilnosti, adaptabilnosti i transparentnosti.

C/ RADNI PROSTOR

- uredski prostor za upravu, radna soba za kustosa (2), priručna knjižnica i dokumentacijski centar, sanitarni čvor

Prostor je polujavni i dostupan samo zaposlenicima u muzeju i stručnim korisnicima.

Tehnički prostor

- energana
- kontrola sigurnosti i telekomunikacijska centrala

D/ MUZEJSKA ČUVAONICA I PREPARATORSKO-KONZERVATORSKA RADIONICA.

Predlaže se da se funkcioniранje ovog sadržaja riješi u dosadašnjem prostoru Arheološke zbirke u staroj školi.

Ta zgrada ima potrebnu infrastrukturnu mrežu kao i slobodni pristup vozila i mogućnost parkiranja.

Treba projektirati 2-3 muzejske čuvaonice (za kamene spomenike, te za keramiku, metal i staklo), 1 prostor za privremeno odlaganje materijala, 1 preparatorsko-konzervatorsku radionicu, 1 uredski prostor, sanitarni čvor.

U ovom prostoru treba osigurati apsolutnu kontrolu ulaza i izlaza. Ovaj prostor mora osigurati visoki režim čuvanja i zaštitu od krađe i štetnih utjecaja, treba biti

opremljen protupožarnim, alarmnim i klima uređajima. Preporuča se temperatura od 18 do 20°C i vlažnost zraka 50-60 posto. Dnevnu i umjetnu svjetlost kontrolirati i omogućiti prirodno provjetravanje prostora.

Iz čuvaonice treba isključiti sve dovodne i odvodne cijevi vode i grijanja, osim nužnog hidrantu i opreme za zagrijavanje i provjetravanje u skladu sa standardom.

Prostori imaju zatvoreni režim, što znači da su pristupačni samo nekim zaposlenicima. Potreban je poseban transportni ulaz.

LITERATURA

- ¹ *Museum international*, no. 169, Paris, 1991.
- ² *Museum international*, no. 198, Paris, 1998.
- ³ *Histria Antiqua*, sv. 1, Pula 1995.
- ⁴ Nemeth-Ehrlich, Dorica. *Aquae lasae, Varaždinske toplice, Vizualizacija rimske arbitekture*. // Arheološki muzej, Zagreb 1997.
- ⁵ Cambi, Nenad. *Antička Narona - urbanistička topografija i kulturni profil grada*. *Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka*. // HAD, Split, 1980.
- ⁶ Demo, Željko. *Ostrogočki Coinage from Collections in Croatia, Slovenia and Bosnia & Hercegovina*. // Narodni muzej, 1994. Situla 32
- ⁷ Uglešić, Ante. *Istočnogotski grob antičke Narone*. // Radovi Filozofskog fakulteta Zadar, Zadar, 1995.
- ⁸ Marin, Dr. Emilio. *Muzeološko-arHITEKTONSKI koncept za budući muzejski paviljon na lokaciji Augsteum-Forum-Akropola Narone, Vid Metković*. // (elaborat), 31. kolovoza 1999.

- 9 Marin, Emilio. *Muzej Narone*. // elaborat, 21. rujna 2000.
- 10 Marin, Emilio. *Ave Narone*. // Zagreb, 1997.
- 11 Patch, Carl. *Povijest i topografija Narone*. // Metković, 1996.
/Predgovor E. Marin/

* Tijek rada na projektu izrade programa i arhitektonске podloge Arheološkog muzeja u Naroni.

Na konstituirajućoj sjednici Hrvatskoga muzejskog vijeća 21. prosinca 1998. godine osnovano je Povjerenstvo za definiranje muzeološkog programa kao podloge za idejno-arhitektonsko rješenje Muzeja Narone. Imenovani su članovi, dr. Emilio Marin, ravnatelj Arheološkog muzeja Split i voditelj arheoloških istraživanja na lokalitetu Narona od 1998. do 1999. godine, Ante Rendić Miočević, prof. ravnatelj Arheološkog muzeja u Zagrebu, mr. Branka Šulc, pomoćnica ministra kulture RH, dr. Nenad Cambi, red. prof. Antičke arheologije na Filozofskom fakultetu u Zadru, d. i a. Vinko Peračić, Radomir Jurić, prof., ravnatelj Arheološkog muzeja u Zadru, i Višnja Zgaga, prof. ravnateljica Muzejskog dokumentacijskog centra.

Muzejski dokumentacijski centar imenovan je koordinatorom izrade muzeološkog programa i arhitektonске podloge za Arheološki muzej Narona.

Održana su četiri sastanka Povjerenstva i obilazak postojeće arheološke zbirke Narona i sela Vid s arheološkim lokalitetima Sv. Vid, Augsteum - Forum/Akropola, Gradske bedeme s Erešovom kulom, Bazilika i vila u Erešovim barama, Bazilike u ex-trasi vodovoda.

Povjerenstvo se upoznalo sa željama i stavovima lokalne uprave grada Metkovića, te mišljenjem predsjednika Hrvatskog muzejskog vijeća Vinka Ivića. Članovi povjerenstva posebno su razmatrali eleborat dr. E. Marina *Muzeološko-arhitektonski koncept za budući muzejski paviljon na lokaciji Augsteum-Forum-Akropola Narone, Vid, Metković*, te o njemu dali pismena mišljenja, koja su korištena u izradi ovog prijedloga.

Tijekom jednogodišnjeg rada Povjerenstva sustavno su rješavani i uvjeti za raspisivanje javnog natječaja za idejno-arhitektonsko rješenje Muzeja Narone:

- budući da nije postojala adekvatna prostorno-planska dokumentacija Vida (Narone), Poglavarstvo grada Metkovića raspisalo je u drugoj polovici 1999. godine natječaj za izradu prostornog plana;
- dr. Emilio Marin izradio je elaborat *Muzeološko-arhitektonski koncept za budući muzejski paviljon na lokaciji Augsteum-Forum-Akropola Narone, Vid-Metković*, u kolovozu 2000.;
- Poglavarstvo grada Metkovića finansiralo je kolovoza 1999. godine otkop kuće Plečaš kako bi se proširoio prostor za potrebe izgradnje muzeja;
- Ministarstvo kulture osiguralo je u 1999. godine dodatnih 200.000 kn Arheološkome muzeju u Splitu kako bi se izvršila cijelovita arheološka istraživanja na lokalitetu;
- srušena je "kuća Plečaš", izvršena su arheološka istraživanja te je tako dobiven veći prostor za izgradnju muzeja;
- U Arheološkome muzeju u Splitu je u postupku obrada arheo-

loške grade nakon višegodišnjih istraživanja kao i najnovijih nalaza, njena katalogizacija i valorizacija. Tako su u tijeku restauratorsko-konzervatorski radovi na mramornim kipovima s lokalitetu "Plečaše štale" koje vodi Ivo Donelli, viši konzervator, obrada numizmatičkih nalaza, koje obrađuje Maja Bonačić Mandinić, viši kustos, keramike koje obraduje kustos Jagoda Mardešić, kao i kustosi Z. Buljević, S. Ivčević i A. Piteša.

- Pubiciran je vodič *Narona*, autora E. Marina, Metković-Split 1999. godine a upravo je u izdanju Arheološkog muzeja Split promovirana epigrafska studija *Corpus Inscriptionum Naronitanarum - I*, natpisa s Erešove kule u Vidu, međunarodne grupe autora; E. Marina, M. Mayer, G. Paci, I. Roda i A. Duplančića.

THE NARONA MUSEUM / The Museological Programme

The museological programme of the Narona Museum is the result of deliberation that has taken into account a number of various factors: the significance of the town that continuously existed over a period of eight centuries and left archaeological finds from various periods; the exceptional finds of Roman sculpture and architecture discovered at the Roman Forum / Augsteum, in the broader area of the protected locality of Narona that includes some objects that have already been presented; the archaeological sites that still need to be explored. The exceptional value of the site itself, the pronounced location of Narona on the way to the international pilgrimage site of Međugorje, as well as the interest shown by the local and state authorities are all elements that make the investment in the building of the museum well-founded and real.